

СОНЯЧНА ЛІЛІЯ

докторка історичних наук, старша наукова співробітниця відділу «Український етнологічний центр» Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (Хмельницький, Україна).

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-00087580-7526>

SONIACHNA LILIA

a Doctor of History, a senior research fellow at the *Ukrainian Ethnological Center* Department of M. Rylskyi Institute of Art Studies, Folkloristics and Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine (Khmelnitskyi, Ukraine).

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-00087580-7526>

Бібліографічний опис:

Сонячна, Л. (2025) [Рецензія] Бачинська О. А. Українські взори : альбом. 1-ше вид. / упоряд.: Л. О. Воронюк, М. В. Олійник, Т. А. Зез. Київ : Видиво, 2024. 272 с. *Народна творчість та етнологія*, 1 (405), 109–110.

Soniachna, L. (2025) [Review] Lesia VORONIUK, Maryna OLIYNYK, Tetiana ZEZ, compilers. Olha BACHYNSKA. *Ukrainian Patterns: An Album*. The first edition. Kyiv: Vydvo, 2024, 272 pp. *Folk Art and Ethnology*, 1 (405), 109–110.

© Видавництво ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2025. Опубліковано на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

Науково-популярний альбом, який уперше презентує 100 розворотів робочого зошита з народними орнаментами, замальованими видатною українкою кінця XIX – початку XX ст. Ольгою Бачинською, відразу привертає увагу не лише науковців, але й усіх свідомих громадян нового українського суспільства, що зараз формується через обставини війни. Це дослідження в царині української культури здійснили голова ГО «Всесвітній День Вишиванки», експертка *Europa Nostra* Леся Воронюк, кандидатка історичних наук, наукова співробітниця відділу «Український етнологічний центр» Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського, наукова кураторка проекту «Вишивка в одязі видатних українців» Марина Олійник та керівниця ГО «Вишивка в одязі видатних українців» Тетяна Зез із метою популяризації глибини народної орнаментики та її практичного використання в сучасному житті українців. Адже вишиті речі з автентичними орнаментами сьогодні – це один з найдієвіших способів самопізнання через світогляд пращурів і самоідентифікації себе як представника української нації не лише в межах кордонів нашої країни, але й передусім у світі. Що є надто актуальним питанням тепер – у роки російської агресії проти України.

Варто віддати належне глибині дослідження, яке здійснила вся команда авторів-упорядників разом з науковою працівницею Стрийського краєзнавчого музею «Верховина» Романою Савчин. Власне саме під час роботи команди проекту «Вишивка в одязі видатних українців» у Меморіальному музеї-садибі родини Бандерів (м. Стрий) і з'явилася пропозиція ознайомитися з колекцією вишивального спадку Ольги Бачинської. А далі виникла й

сама ідея у вигляді цього вартісного видання з погляду впливу на збереження й продовження життя орнаментальних мотивів, зібраних і замальованих власницею колекції.

Чітка та логічна структура книги веде читача від витоків джерел інформації, цілей згаданого проекту до знайомства з авторкою збірки – знаною суспільною діячкою, етнографінею Ольгою Бачинською з роду Тишинських зі Стрия – та безпосередньо з її колекцією. Лаконічно висвітлено життєвий шлях, громадську й культурно-просвітницьку діяльність меценатки, а також натхненню історію формування самої збірки в непростих історичних обставинах з метою презентувати Україну у світі через її культурні надбання. Ба навіть спробу впливати на європейську моду за допомогою народних орнаментів українців, зібраних Ольгою Бачинською в кількості 400 вишитих зразків із двадцяти тодішніх галицьких повітів й одного буковинського повіту та представлених на міжнародній виставці у Відні. Що вражає, сформована збірка містить зразки вишивки, які етнографиня викупила в майстринь – українських жінок з табору для виселенців у місті Гмінді, що біля Відня. Саме пані Ольга організувала цю неймовірно важливу вишивальну працю з відтворення орнаментів із рідних місцин виселених українок у 1915 році в таборі, одним з керівників якого був її чоловік.

У збережених замальовках Ольги Бачинської особливо вражає розмаїття орнаментів від архаїчних трипільських солярних символів до автентичних мотивів української народної орнаментики з декількох етнорегіонів, виконаних різними техніками, зокрема «низинка», «мережка», «хрестик» тощо. Символічною є відтворена репліка блузи етнографині з орнаментикою, що включає як християнську символіку, так і архаїчні трипільські мотиви меандрів, сварг (коловоротів, свастики), ромбів і трикутників.

Цінний додаток у книзі – підтверджена фактами інформація щодо збігу орнаментів з мотивами восьмипелюсткової зірки й безкінечників зі збірки Ольги Бачинської з аналогічними східноукраїнськими орнаментами на прикладі сорочки видатного українського етнографа Бориса Грінченка. Це своєрідний символ єдності Західної та Східної України через орнаментику традиційної вишивки. Ще один геометричний орнамент, зафіксований у колекції знаної галичанки як український, має ідентичне відображення на сорочці Миколи Біляшівського з фондів Національного музею декоративного мистецтва України. Хоча в альбомі Еріха Кольбенгаєра він зазначений як мотив румунської вишивки. Отож повертаємо своє.

Важливими доповненнями книги також є англійський переклад усього тексту й алфавітний показник населених пунктів, який дає можливість знайти орнаментальні мотиви за територією походження в межах географії представленої частини колекції амбасадорки української культури – Ольги Бачинської. А це населені пункти Львівщини, Івано-Франківщини, Тернопільщини, Хмельниччини, Чернівецьчини й навіть Черкащини, Полтавщини, а також Республіки Польща.

Окремо варто відзначити високий художньо-естетичний рівень, особливий мистецький підхід в оформленні книги та гарну якість друку від видавництва «Видиво».

Отже, рекомендую всім українцям, залюбленим в історію й культуру, глибше пізнати своє рідне саме через цінні матеріали цього видання. А також отримати можливість практично використовувати замальовані орнаментальні мотиви у своєму одязі через мистецтво вишивки. Пишаймося та презентуймо своє – у ньому наша глибина, сила, перемога та процвітання.

Отримано / Received 03.01.2025

Рекомендовано до друку / Recommended for publishing 11.02.2025